

Nr 856

Av herr **Holmberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 110, angående vissa anslagsfrågor m. m. rörande det militära försvaret och civilförsvaret.*

(Lika lydande med motion nr 1109 i Andra kammaren)

I proposition nr 110 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till försvarsutgifter för budgetåren 1968/69—1971/72 och till inriktning för tiden därefter av planeringen för den framtida utformningen av det militära försvaret och civilförsvaret.

Förslaget grundar sig på 1965 års försvarsutrednings betänkande. Departementschefen ansluter sig i allt väsentligt till detta. Försvarsutredningen hade som grund för sina ställningstaganden lagt omfattande och ingående säkerhetspolitiska analyser, mot vilka departementschefen synbarligen icke heller haft något att erinra.

Enligt vår mening borde dock dessa analyser liksom händelseutvecklingen i världen sedan de gjordes kraftigt understryka vikten av att Sveriges försvarsförmåga icke tillåtes sjunka, vare sig på kort eller längre sikt.

De krav på försvaret som med utgångspunkt i 1963 års försvarsbeslut och den år 1964 senast beslutade målsättningen för krigsmakten angavs i våra motioner vid riksdagens början — I: 521 och II: 650 — vill vi lägga till grund för försvarets långsiktiga utformning.

Det förslag som regeringen nu framlägger möjliggör på intet sätt detta. Försvarets relativa effekt kommer att inom perioden nedgå avsevärt, och detta kommer att bli fallet trots att regeringen föreslår att försvarsanslagen i stor utsträckning skall koncentreras på att bibehålla den nuvarande fredsorganisationen och den nu befintliga materielen. Utrymmet för nyanskaffning och ersättningsanskaffning minskar starkt, och resultatet blir ganska snart en ytterligare högst betydande nedgång i försvarseffekten. Effekten kan endast återvinnas efter betydande tidsutdräkt och till mycket stora kostnader.

Den i propositionen föreslagna försvarskostnadsnivån förorsakar dessutom ett väldigt slöseri med tidigare satsade skattemedel och innebär svåra störningar såväl på arbetsmarknaden som i det tekniska framåtskridandet inom stora delar av den svenska industrin även när det gäller dess inriktning på produktion för civila ändamål.

Den kraftiga kostnadssänkningens allvarliga konsekvenser går inte att dölja genom att — som departementschefen föreslår — bara ändra målsättningen till att vara »en allmängiltig politisk manifestation». En ändring i den riktningen tillsammans med omkastningen i den hittills förda försvarspolitikerna kan tvärtom förväntas i hög grad minska omvärldens tilltro till vår vilja och förmåga att med all kraft hävda vår neutralitet. Endast om man försöker att i klara termer uttrycka de konkreta uppgifter som försvaret skall kunna lösa är det möjligt att hos allmänheten skapa kunskap om de resurser som försvaret behöver tillföras och därigenom också vinna förståelse för de uppoffringar som avkrävs medborgarna.

Ett ovillkorligt krav har hittills varit att anslagna medel skall så utnyttjas att de åstadkommer bästa totala försvarseffekt. Detta krav kan bara tillgodoses vid långsiktig planering mot ett bestämt mål, uttryckt i önskad relativ försvarseffekt, och om uppbyggnaden av försvarets olika komponenter liksom samarbetet med den svenska industrin sker med detta mål för ögonen. Propositionen presenterar ingen sådan framtida inriktning, och regeringen synes endast syfta till att de närmaste åren bibehålla så hög effekt som är möjligt med de föreslagna anslagen utan att sörja för mer än en del av den ersättningsanskaffning som i annat fall skulle vara oundgänglig. Sålunda bibehålles en organisation av staber och förvaltningar som är anpassade efter den försvarspolitik som tidigare fördes och som alltså vid nu föreslagen anslagsnivå är långt större än vad som skulle vara motiverat av de begränsade medel som skall avsättas till de stridande förbandens utrustning.

Propositionen föreslår även en annan fördelning av anslagen mellan försvarsgrenarna än den som ÖB efter noggranna studier och överväganden har funnit vara mest effektiv. Skälen till avvikelsen anföres icke, och några analyser eller andra undersökningar som sakligen skulle kunna underbygga omfördelningen synes icke vara utförda.

Högerpartiet kan inte godtaga den i propositionen föreslagna utformningen av försvaret under budgetåren 1968/69—1971/72. Den kan icke skapa en godtagbar trygghet för svenska folket och en erforderlig förmåga att hävda vår neutralitetspolitik under de påfrestningar som framtiden kan komma att bjuda. Vi anser att de riktlinjer för den fortsatta försvarspolitikerna som vi drog upp i vår försvarsmotion vid vårriksdagens början — I: 521 och II: 650 — anger det minimum som i dagens läge kan accepteras.

På grund av att de nya principer för anslagsberäkning m. m. som redan i fjol började tillämpas och som i proposition nr 110 föreslås skola följas även i framtiden på många väsentliga punkter skiljer sig från dem som tidigare gällde, är det svårt att göra exakta jämförelser mellan olika diskuterade kostnadsramar.

De ungefärliga beloppen för den kommande 4-årsperioden blir emellertid, uttryckta i prisläge maj 1967, som följer:

Förlängning av tidigare gällande försvarsbeslut	22 450 milj. kr.
Högerpartiets förslag. Detta förslag ligger för 4-årsperioden ca 375 milj. kr. under högerpartiets utredningsalt. C.	21 510 » »
Alternativ B (mittenpartierna)	19 770 » »
Alternativ A 1 (socialdemokraterna)	19 131 » »
Förslaget i proposition 110	19 080 » »

Detta blir per år:

Tidigare försvarsbeslut	5 610 milj. kr.
Högerpartiets förslag nedan	5 380 » »
Alternativ B	4 960 » »
Alternativ A 1	4 780 » »
Proposition 110	4 770 » »

De anslagsökningar i förhållande till propositionen som vi föreslår är avsedda att möjliggöra följande förstärkningar. De åstadkommer en effekthöjning som är större än anslagsökningen i och för sig kan ge anledning att förmoda då de också återställer den i propositionen brutna balansen mellan ledningsorganen och stridskrafterna samt mellan dessa senare inbördes.

Armén. Den i propositionen förutsatta utvecklingen inom armén torde vid den föreslagna anslagsnivån icke kunna uppnås. Vårt förslag syftar till balans härvidlag och därutöver till att förhindra den avsevärda effektnedgång som annars oundvikligen skulle inträda i början av 1970-talet. Vi föreslår att under perioden sammanlagt ytterligare 500 milj. kr. tillföres armén varigenom armébrigadernas kvalitet i förhållande till en angräparer i stort sett kan vidmakthållas. Beloppet fördelas ungefär sålunda:

För modernisering av luftvärnsbataljonerna	25 milj. kr.
För förstärkning av brigadernas pansarvärn	70 » »
Ökning av brigadernas rörlighet	90 » »
Ammunition, i första hand för fältförbanden	240 » »
Övrig tygmateriel	25 » »
samt till övningar och underhåll	50 » »

Marinen. Enligt propositionens förslag kommer före år 1975 samtliga motortorpedbåtsdivisioner och ytterligare fregattdivisioner att utgå utan att bli ersatta samt antalet tunga kustartilleribatterier att minska ytterligare. Till 1982 har härutöver jagardivisioner och fregattdivisioner måst utrangeras utan att den härmed bortfallande stridseffekten har kunnat kompenseras. Antalet ubåtsförband har nedgått till hälften och antalet fasta kustartilleribatterier har ytterligare avsevärt reducerats. En fortsatt nedgång även efter år 1982 synes ofrånkomlig.

Även enligt vårt förslag måste betydande organisationsminskningar gö-

ras fram till 1975, men organisationen kan då stabiliseras tack vare de anskaffningar som vi föreslår skall göras under perioden. Reduceringen av ytattackförband uppväges delvis genom att förband med robotbåtar och kanonbåtar kan uppsättas efter 1975. Antalet ubåtsattackförband och minröjningsförband kan i huvudsak upprätthållas, och den med fregattdivisionerna bortfallande ubåtsjaktkapaciteten kommer att i viss utsträckning kompenseras av tunga helikoptrar.

Den avbrutna utvecklingen av robot 08 kan fortsätta och ge utbyte av redan nedlagda kostnader.

Omsättningen av främst det fasta kustartilleriet kan genomföras efter materielens åldersläge och behovet av fasta kustartilleriförband för invasionsförsvaret. Minskningen av antalet tunga och lätta batterier kan hejdas omkring 1973.

Lätt kustrobot 54 kan anskaffas.

För detta krävs under perioden en förstärkning av anslaget till marinen med 390 milj. kr. fördelat ungefär sålunda:

För beställning av kanonbåtar	30 milj. kr.		
För att undvika senareläggning av beställning av ny ubåts- serie	200	»	»
Anskaffning av tunga helikoptrar	70	»	»
Tunga kust- och sjörobotar	35	»	»
Lätta kustrobotar	30	»	»
Övrigt kustartillerimateriel	10	»	»
samt ökade drift- och underhållskostnader	15	»	»

Flygvapnet. Den i propositionen föreslagna ändrade avvägningen mellan försvarsgrenarna har i hög grad drabbat även flygstridskrafterna. Det krav som vi vill ställa på effektivaste balans leder på den av oss föreslagna nivån till att flygvapnets organisation ej bör minska utöver de redan nu vakantsatta sex flygplansdivisionerna. Detta innebär att F 18 tills vidare bibehålles varigenom samtliga anskaffade J 35-divisionerna kan utnyttjas på avsett sätt. F 18 bör åtminstone kvarstå i fredsorganisationen intill den tidpunkt då den nu anskaffade materielen utgår av åldersskäl. Vid den tidpunkten bör så god uppfattning ha erhållits om kostnaderna för nästa jaktflygplan att det klart kan bedömas hur stor den framtida organisationen kan tillåtas bli. Då först bör slutlig ställning tas i frågan om event. indragning av ytterligare flygflottilj. Materielanskaffningen bör inriktas på att dagens flygvapenorganisation successivt skall ombeväpnas med flygplan 37 samtidigt som stril- och bassystemet utvecklas på ett väl avvägt sätt.

För detta krävs under perioden en betydande anslagsförstärkning. Vi beräknar den till 1 350 milj. kr. fördelade ungefär sålunda:

Administration, drift- och underhåll	80 milj. kr.
Flygfält m. m.	60 » »
Strilsystemet	220 » »
Bassystemet	90 » »
Sambands- och navigeringssystemen	50 » »
Ammunition, flygplans- och luftvärnsrobotar m. m.	250 » »
Flygplan 37, produktion och typutveckling	400 » »
Övriga flygplan	60 » »
Ökade driftkostnader	70 » »
samt forskning och försök	70 » »

För de gemensamma utgifterna inom försvaret beräknar vi beloppen i enlighet med vad propositionen föreslår.

Det rambelopp som angivits i motionerna I: 521 och II: 650 utgör för budgetåret 1968/69 i prisläge maj 1967 5 180 milj. kr. Vi föreslår att anslaget under de följande åren i 4-årsperioden successivt uppräknas med ett tillägg för teknisk utveckling om 2,5 % samt därutöver med full kompensation för pris- och lönestegringar enligt den metod som tillämpades i 1963 års försvarsbeslut. För planeringen därefter gäller samma kostnadsutveckling.

För 4-årsperioden erhålles då följande ramar i prisläge maj 1967:

Budgetår 1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	Därefter
5 180	5 310	5 440	5 580	+ 2,5 %

Dessa ramar skall utgöra grunden för den långsiktiga planeringen inom försvaret.

Av riksdagen tidigare beviljade anslag till försvaret som inte har kunnat eller fått förbrukas uppgår till ungefär 1 miljard kronor. En basvolym av denna storlek behöver inte finnas för att ge nödvändig rörelsefrihet i materielanskaffningen. Det torde erfordras ca 400 milj. kronor för sådant ändamål. Vi vill föreslå att reservationsmedelsbehållningen successivt nedbringas till detta belopp.

Hur anslaget för budgetåret 1968/69 skall finansieras anges i de ovan nämnda motionerna. För de därefter följande åren föreslår vi att utgiftsnivån skall uppnås genom anslag över budgeten och genom förbrukning av reservationsmedlen. Avvägningen mellan direkta anslag och förbrukning av reservationsmedel liksom eventuellt tillskott av medel för arbetslöshetens bekämpande bör enligt vår mening ske på sätt som vid varje tillfälle bäst passar då rådande konjunkturförhållanden.

Behovet av beställningsbemyndiganden för budgetåret 1968/69 torde behöva framräknas av förvaltningarna innan ställning kan tagas till deras storlek.

Vi hemställer att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan framräkning

och senare under årets riksdag göra framställning om de bemyndigandearamar som kan vara erforderliga.

I motionerna föreslås en ökning av försvarsutgifterna för budgetåret 1968/69 med sammanlagt 460 milj. kr. Detta belopp bör fördelas med 165 milj. kr. till armén, 65 milj. kr. till marinen och 230 milj. kr. till flygvapnet.

Huvuddelen av beloppet — 400 milj. kr. — skall utnyttjas för ökad materielanskaffning medan återstoden — 60 milj. kr. — beräknas åtgå för att vidtaga de förändringar på övriga anslag som är nödvändiga för att full balans i den militära verksamheten skall erhållas på den högre anslagsnivå som vi förordar.

Vi föreslår emellertid här att hela beloppet fördelas mellan materielanslagen och förutsätter att Kungl. Maj:t vidtager de ökningar på övriga reservationsanslag som kan bli nödvändiga och att kostnaden härför täckes genom att reservationerna på materielanslagen får stiga med motsvarande belopp.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta

A. att godkänna ovan angivna förslag till ramberäkning m. m. för budgetåren 1968/69 till 1971/72,

B. att för budgetåret 1968/69 anvisa reservationsanslag för anskaffning av tygmateriel m. m. . . . . 658 058 000 kr.
 för anskaffning av fartygsmateriel m. m. . . . . 310 550 000 »
 för anskaffning av flygmateriel m. m. . . . . 1 310 445 000 »,

C. att anmoda Kungl. Maj:t att sedan bemyndigandebehovet framräknats göra framställning till riksdagen om erforderliga bemyndiganden, samt

D. att i övrigt godkänna Kungl. Maj:ts förslag.

Stockholm den 5 april 1968

Yngve Holmberg (h)

Carl Eskilsson (h)

Allan Hernelius (h)

Gösta Jacobsson (h)

Rolf Kaijser (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)